Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca (VII)

Pere FRAGA, Eloisa AGUAROD, José Manuel BLANCO, José Manuel CALVO, David CARRERAS, Óscar GARCIA, Cristòfol MASCARÓ, Xec PALLICER, Aaron PÉREZ i Miquel TRUYOL

SHNB

SOCIETAT D'HISTÒRIA NATURAL DE LES BALEARS

Fraga, P., Aguarod, E., Blanco, J.M., Calvo, J.M., Carreras, D., Garcia, O., Mascaró, C., Pallicer, X., Pérez, A. i Truyol, M. 2005. Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca (VII). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 48: 113-119. ISSN 0212-260X. Palma de Mallorca.

Es donen a conèixer noves dades corològiques per a la flora de Menorca corresponents a 19 tàxons. D'aquests, un és novetat per a la flora de les Balears: *Lophochloa pubescens* (Lam.) Scholz. Altres tres són novetat per a la flora de Menorca: *Lagurus ovatus* L. subsp. *vestitus* (Messeri) Brullo, *Orchis italica* Poir. i *Ophrys fusca* Link subsp. *bilunulata* (Risso) Aldasoro & L. Sáez. Les altres citacions corresponen a tàxons de presència dubtosa a l'illa o amb una àrea de distribució restringida.
Paraules clau: *corologia, flora vascular, Menorca, Illes Balears.*

NOTES AND CONTRIBUTIONS TO THE KNOWLEDGE OF THE FLORA OF MENORCA (VII). New chorological data for the flora of Minorca are reported. One taxon is recorded for the first time for the flora of the Balearic Islands: *Lophochloa pubescens* (Lam.) Scholz. Three more are new records for the flora of Minorca: *Lagurus ovatus* L. subsp. *vestitus* (Messeri) Brullo, *Orchis italica* Poir. and *Ophrys fusca* Link subsp. *bilunulata* (Risso) Aldasoro & L. Sáez. The other records refer to plants of doubtful presence in the island or with a narrow distribution.
Keywords: *floristic, flowering plants, Minorca, Balearic Islands.*

Pere FRAGA, Verge del Toro 14, 07750 Ferreries, Menorca; Eloisa AGUAROD i José Manuel CALVO, Pasaje de Burgos, 7 3er A, 22005 Huesca; Cristòfol MASCARÓ, GOB Menorca, Camí des Castell 59, 07702 Maó; David CARRERAS, Doctor Llansó 61, 07740 Es Mercadal; Òscar GARCIA, Son Cardona, Apartat de correus 42 , 07701 Maó; Xec PALLICER, Bisbe Sever 34, 07750 Ferreries, Menorca; Aaron PÉREZ i José Manuel BLANCO, Dept. Biologia Vegetal, Fac. Biologia, Universitat de Barcelona, Av. Diagonal, 645 08028 Barcelona; Miquel TRUYOL, Mª Lluïsa Serra 83 1er 2ª, 07703 Maó.

Recepció del manuscrit: 9-des-05; revisió acceptada: 30-des-05.

Introducció

Seguint en la revisió del catàleg florístic de l'illa de Menorca, es presenta aquí un recull de noves citacions. Com en la darrera edició d'aquesta sèrie (Fraga i Garcia, 2004), les novetats que apareixen en aquest recull suposen noves addicions a la darrera revisió del catàleg florístic de l'illa. De manera semblant, algunes de les citacions obeeixen a la revisió d'informacions o determinacions incloses en aquesta obra. Així i tot, el contingut del catàleg florístic d'aquest treball obeeix a les mateixes raons que els anteriors:

- Novetats florístiques per a la flora insular o de les Balears.
- Tàxons no retrobats des de feia temps
- Ampliació de l'àrea de distribució fins ara coneguda de tàxons rars o molt rars.
- Tàxons que tot i estar indicats com a presents a l'illa fins ara no se'n coneixia cap localitat concreta.

Com en contribucions anteriors, els tàxons estan ordenats alfabèticament. Els noms dels autors dels tàxons s'han abreviat seguint el criteri establert per Brummitt i Powell (1992). Per a cada una de les citacions es proporciona la següent informació:

- Nom de la localitat
- Quadrícula UTM, generalment amb una precisió de 100 m, excepte quan les poblacions ocupen una superfície important, en aquest cas la quadrícula correspon a 1 km.
- Altitud
- Hàbitat
- Data de la recol·lecció
- Recol·lectors
- Herbari on roman dipositat el material.

Els tàxons que són novetat per a la flora de les Balears van precedits de dos asteriscos (**) i els que ho són per a la flora de Menorca per un (*).

Catàleg florístic

Biscutella auriculata L.

Son Sintes, Ciutadella de Menorca, 31TEE798286, 113 m, tanques sembrades de cereals, terres arenoses calcàries, 21-IV-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Segona localitat per aquesta espècie que a Menorca, pel que es coneix fins ara, té un comportament marcadament segetal. A diferència de la primera (Fraga *et al.*, 2000), aquí la població era més important, sent una de les segetals més abundants dins el sembrat.

Centaurea napifolia L.

Alaior, 31SEE977210, 110 m, sòl calcari, uns pocs peus junts vora un carrerany molt transitat que travessa una tanca abandonada de fa anys, entre la Carretera Nova i el carrer des Banyer a Alaior, 15-V-2005, *C. Mascaró* (C. Mascaró, herb. pers.).

Fraga *et al.* (2004), indiquen el caràcter al·lòcton d'aquesta espècie a la flora de Menorca i que la seva presència estaria relacionada amb la importació de llavor d'enclova (*Hedysarum coronarium* L.) des d'Itàlia. Aquesta nova cita és interessant ja que podria indicar l'expansió de l'espècie fora de l'hàbitat on s'havia citat fins ara.

Echinophora spinosa L.

Pregondó, Es Mercadal, 31TEE891345, 6 m, dunes fixades dins la platja, una sola planta, 12-IX-2004, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

En tractar-se d'una de les plantes més rares de la vegetació dunar de l'illa qualsevol nova localitat que es pugui conèixer té interès. La seva escassetat no només és pel reduït nombre de poblacions, sinó també pel baix nombre d'individus que les formen, en la majoria dels casos només hi ha una o dues plantes. La majoria de localitats conegudes es situen a la costa nord (Gil *et al.*, 1996), a la banda de migjorn només es coneix la citació de Llorens (1979) que en els darrers anys no ha pogut ser confirmada.

Erodium reichardii (Murray) DC.

Cala en Calderer, Es Mercadal, 31TEE867344, 35 m, peu de penyes calcàries orientades al nord, dalt el pujol que queda a ponent de la cala, 24-XII-2004, *D. Carreras, P. Fraga, Ó. Garcia, X. Pallicer i M. Truyol* (P. Fraga, herb. pers.).

E. reichardii presenta a Menorca una distribució restringida a unes poques poblacions aïllades a la costa nord i una indicació de presència a la costa sud (Alomar *et al.*, 1997), que per ara no s'ha pogut confirmar. Aquesta població de cala en Calderer, que hem retrobat recentment, sembla ser la més occidental. L'ambient on creix és idèntic al de les altres poblacions conegudes.

Hypericum balearicum L.

Llocs Nous, sant Climent, Maó, 31SEE988137, 30 m, escletxes de penyes calcàries orientades al nord, a les parets del barranc dels Llocs Nous, 13-IV-2003, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

H. balearicum a Menorca es presenta la majoria de vegades en forma de poblacions reduïdes en extensió i nombre d'individus. Aquesta no és un excepció. La formen menys de 20 individus dispersos per les parets calcàries i penyes caigudes d'una petita part del barranc que no deu superar els 20 m de longitud.

Isoetes velatum A. Braun

Muntanya de ses Fonts Rodones, Es Migjorn Gran, 31SEE908243, 90 m, bassa temporal a la falda meridional de la muntanya, 8-I-2005, *D. Carreras i P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

En els darrers anys l'àrea de distribució d'aquest pteridòfit amfibi s'ha ampliat considerablement (Fraga, 1998). Aquesta nova població confirma la presència de l'espècie al centre de l'illa i en el mateix ambient que la localitat de Binigurdó (Fraga, 1998).

Juncus pygmaeus Rich.

Marina de Ruma, Ferreries, 31TEE868294, 180 m, comunitats d'*Isoetes* en terres arenoses silícies, 24-IV-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Bassa Plana, Binisarmenya, Maó, 31SFE098200, 30 m, voreres de la bassa, terres silícies, 25-IV-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Muntanya de ses Fonts Rodones, Es Migjorn Gran, 31SEE9024, 90 m, basses temporals i terres arenoses silícies inundades parcialment durant l'hivern, 4-V-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Bassa des Mal Lloc, son Toni Martí, Ciutadella de Menorca, 31TEE808282, 110 m, comunitats d'*Isoetes* en sòl arenós silici, al voltant de la bassa, 9-V-2005, *J. M. Blanco, P. Fraga i A. Pérez* (P. Fraga, herb. pers.).

D'aquesta espècie només es coneixien les localitats indicades per Rodríguez (1904), en part per aquest motiu s'ha classificat com a molt rara en la darrera actualització del catàleg florístic de l'illa (Fraga *et al.*, 2004). Però una revisió de les recol·leccions i dels hàbitats més favorables per la seva presència han revelat una distribució prou amplia com per canviar aquesta classificació a la categoria de rar. Tanmateix aquesta revisió també ha confirmat les preferències de l'espècie per una hàbitat concret com son les comunitats d'Isoetes sobre sòl silici parcialment inundat a l'hivern.

Lagurus ovatus** L. subsp. ***vestitus (Messeri) Brullo

Cap de Cavalleria, Es Mercadal, 31TEE936372, 20 m, replans de penyes i roquissars del litoral, sòl calcari, 4-VI-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Binimel·là, Es Mercadal, 31TEE903349, 5 m, talussos pedregosos del litoral, sòl silici, 14-VIII-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

La distribució d'aquesta subspècie de *L. ovatus* sembla que encara és poc coneguda. Messeri (1940) la cita de diverses parts de la regió mediterrània: Sicília, el Marroc, Algèria, Tunísia, Gibraltar, Mallorca i de Grècia, posteriorment Paunero (1953) també la cita de Màlaga i l'illa de Cabrera. Tot açò fa pensar que té una distribució àmplia al voltant del Mediterrani, especialment en la seva meitat sud. Els caràcters florals que la permeten diferenciar de la forma típica són prou clars (Scholz, 1990): glumes més amples i més curtes que la subspècie *ovatus* i cobertes per un dens indument de pels llargs visibles a ull nu, mentre que a la subspècie *ovatus* són pràcticament glabres. A banda d'aquests caràcters florals, les plantes de Menorca també en mostren altres de morfològics que permeten diferenciar-la com les inflorescències més laxes amb un aspecte més sedós i les arestes de color blanc, mentre que la subspècie típica les té de color groguenc.

A Menorca sembla clar que és molt menys abundant que la subsp. *ovatus*. Seguint les indicacions del Dr. S. Brullo s'han inspeccionat nombroses localitats on aquesta espècie és abundant, però fins ara només s'han pogut localitzar les dues poblacions indicades anteriorment. En aquestes conviu amb la subspècie típica, però referent a ella sembla preferir els llocs més secs, amb poca terra i més propers al mar. En canvi

sembla no mostrar clares preferències pel tipus de substrat.

Leucojum autumnale L.

Muntanya de ses Fonts Rodones, Es Migjorn Gran, 31SEE908243, 90 m, per dins la marina de brucs, especialment abundant a les clarianes i en les comunitats d'*Isoetes durieui* Bory, 8-I-2005, *D. Carreras i P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Coneguda anteriorment de s'Ermita (Fraga, 1996) i ses planes de son Arro (Fraga, 1998). En aquesta darrera citació l'autor ja indicava la possibilitat de què la planta s'estengués fins a la zona de ses Fonts Rodones, com així queda demostrat amb aquesta nova cita. Per tant, es pot dir que aquesta espècie a Menorca presenta actualment una àrea distribució delimitada físicament pel massís de materials del Triàsic que formen les elevacions de s'Ermita, la serralada de ses Fonts Rodones i la regió de Granada.

****Lophochloa pubescens*** (Lam.) Scholz

Torre d'en Penjat, Es Castell, 31SFE116132, 18 m, roquissars calcaris del litoral, 11-V-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Espècie fins ara no coneguda de les Balears. De la població de Menorca en desconeixem la seva dimensió real, però localment sembla ser abundant. El seu aspecte recorda molt altres gramínies més conegudes de les comunitats herbàcies del litoral com *Triplachne nitens* (Guss.) Link o *Trisetum paniceum* (Lam.) Pers. Aquest fet podria explicar que fins ara no s'hagués citat. L'ecologia que té a la localitat de Menorca sembla la pròpia de l'espècie segons les indicacions de diferents autors (Pignatti, 1982; Quézel i Santa, 1962). Al mateix temps sembla que a regions properes com Còrsega (Gamisans i Jeanmonod, 1993) o el llevant peninsular ibèric (Bolòs i Vigo, 2001), també és una espècie molt rara amb poques localitats. Bolòs i Vigo (2001) la consideren una espècie mediterrània. Segons la informació proporcionada per aquests autors, sembla tenir una distribució més àmplia a la part central d'aquesta regió, tant a la riba nord com la sud.

Marsilea strigosa Willd.

Bassa des Mal Lloc, son Toni Martí, Ciutadella de Menorca, 31TEE808282, 110 m, bassa temporal a uns metres de la bassa principal, 9-V-2005, *A. Pérez, J.M. Blanco i P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Quarta localitat d'aquest pteridòfit aquàtic per a l'illa de Menorca, anteriorment era conegut de la Bassa Plana (Alomar *et al.*, 1988), la Mola de Fornells (Fraga, 1998) i la bassa de Curniola (Fraga i Garcia, 2004). L'hàbitat d'aquesta nova localitat és també el típic per aquesta planta, una bassa temporal, però també confirma la indiferència d'aquesta planta respecte al tipus de substrat, ja que a les quatre localitats el substrat geològic és diferent.

Orchis italica Poir.

Santa Elisabet, Ferreries, 31TEE855332, 50 m, unes poques plantes dins tanques deixades en sòl silici, 13-IV-2005, *J. M. Calvo, E. Aguarod i P. Fraga*.

Primera citació per aquesta orquídia a Menorca, a les Balears fins ara es coneixia de Mallorca, on sembla ser abundant, i d'Eivissa (Alomar, 1994). És possible que una exploració de la zona on s'ha trobat aquesta població reduïda permeti trobar nuclis més importants. A causa de la reduïda mida de la població no s'ha recollit cap testimoni d'herbari, però en canvi es disposa d'abundant material gràfic.

Ophrys fusca Link subsp. ***bilunulata*** (Risso) Aldasoro & L. Sáez

Camí a cala en Turqueta, Sa Marjal Nova, Ciutadella de Menorca, 31SEE780214, 20 m, a les clarianes de la marina de xipell i romaní i voreres de camí, sòl calcari, 13-IV-2005, *J.M. Calvo, E. Aguarod i P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Encara que aquí només es pot indicar amb certesa aquesta localitat i que en la recent revisió del gènere en l'àmbit ibèric Aldasoro i Sáez (2005) tampoc l'indiquen per Menorca, és quasi segur que aquesta forma d'*O. fusca* no deu ser molt rara a l'illa. Especialment a la banda de migjorn on l'espècie és relativament abundant i presenta una notable diversitat de formes. Com ja diuen els autors esmentats

anteriorment, a Menorca també és possible observar una elevada variabilitat de formes que a vegades fan difícil diferenciar aquesta subspècie de la típica subsp. *fusca*.

Paronychia capitata (L.) Lam.

Sa Calafata de Binimel·là, Es Mercadal, 31TEE902340, 40 m, roquissars calcaris a la falda occidental de la muntanya, 22-VII-2004, *P. Fraga*.

Espècie molt rara a Menorca, fora d'aquesta nova localitat, fins ara només es coneixia amb seguretat de l'extrem occidental de l'illa (Fraga *et al.*, 2000). Aquesta nova població, com l'anterior està formada per pocs individus (menys de 10), però en canvi s'observa una important producció de llavors. A causa de l'escàs nombre de plantes no s'ha recollit cap testimoni d'herbari. També s'ha de fer constar que, a diferència de l'anterior, aquesta nova població es troba allunyada de zones urbanitzades o amb forta activitat humana, i per tant la seva situació d'amenaça no és tan elevada.

Ranunculus tricophyllus Chaix

Es Pou d'en Caldes, Maó, 31SFE048281, 15 m, en un petit torrentet del litoral, sobre terreny silici, 20-IV-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

La presència d'aquesta planta a Menorca no s'havia tornat a confirmar des de les citacions de Rodríguez (1904). És possible que les indicacions de la seva presència d'autors posteriors (Cook, 1986) encara obeeixin a aquelles citacions. La planta de Menorca presenta totes les caràcterístiques que les darreres revisions (Cook, 1986; Pizarro, 1994) atribueixen a aquesta espècie com les fulles totes laciniades i els pètals relativament petits de 3-5,5 mm. Aparentment l'hàbitat podria semblar poc adequat per trobar-hi aquesta espècie. Es tracta d'un curs d'aigua d'uns pocs centenars de metres i de baix cabal, però aquests rierols de la tramuntana de l'illa es caracteritzen per la persistència del flux d'aigua i per la frescor de les seves aigües.

Rubia peregrina L. subsp. ***requienii*** (Duby) M.A. Cardona & Sierra

Cova de ses Taronges, santa Ponsa, Ferreries, 31SEE828209, 25 m, per dins el bosc d'alzines i pins prop del camí que davalla a la cala, terreny calcari, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Tot i no quedar recollit en la recent actualització del catàleg florístic de l'illa (Fraga *et al.*, 2004), la presència d'aquest tàxon a Menorca ja havia estat indicada per Cardona (1984), però en desconeixem la localitat. En aquesta nova població les plantes presenten les característiques típiques segons el criteri de Cardona i Sierra (1981), com ara fulles estretes, falciformes i amb els aculèols antrorsos a l'àpex de la fulla. S'ha de destacar que en aquesta localitat hi conviuen les tres subspècies, però amb un nivell d'abundància ben diferent entre elles. La més freqüent és la subsp. *longifolia* (Poir.) O. Bolòs, com també ho és a la resta de l'illa, la segueix la subsp. *peregrina*, que sempre apareix lligada a ambients forestals arborescents, consolidats i preferentment ombrívols, i la subsp. *requienii* és, amb diferència, la més rara i localitzada comptant només amb un parell de grups en tota la zona.

Tuberaria macrosepala (Salzm. ex Boiss.) Willk.

Muntanya de ses Fonts Rodones, Es Migjorn Gran, 31SEE908243, 86 m, clarianes en alzinars, terres arenoses silícies, 4-V-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.).

Segona localitat per aquesta espècie a Menorca, fins ara només era coneguda d'una zona propera, la muntanya de s'Ermita (Fraga i Pallicer, 1998). En aquesta nova localitat la espècie és més abundant i creix juntament amb *T. guttata* (L.) Fourr.

Tuberaria praecox (Salzm. ex Boiss. & Reut.) Grosser

Mallaui, Cala en Turqueta, Ciutadella de Menorca, 31SEE779209, 20 m, clarianes i roquissars en sòl prim dins la marina de xipell i romaní, 26-IV-2004, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Es Tudons, Ciutadella de Menorca, 31SEE763285, 50 m , roquissars calcaris dins

els camps de cultiu, 17-IV-2004, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Darrere cala Molí, Es Mercadal, 31TFE016293, 21 m, clarianes i roquissars dins la marina baixa de xipell i romaní, 28-IV-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); santa Catalina, Maó, 31SFE0424. 65 m, voreres de camí dins marina de xipell i romaní, terreny calcari, 30-IV-2005, *O. Garcia* (O. Garcia, herb. pers.); Es Berrecks de santa Anna, Ciutadella de Menorca, 31SEE808211, 50 m, clarianes i roquissars dins la marina baixa de xipell i romaní, 1-V-2005, *P. Fraga* (P. Fraga, herb. pers.); Alfurí de Dalt, Ciutadella de Menorca, 31TEE834324. 60 m, marina arbustiva oberta, terreny calcari, 17-V-2005. *O. Garcia* (O. Garcia, herb. pers.).

Fins ara aquesta espècie era considerada com a molt rara (Fraga *et al.*, 2004), només es coneixia amb certesa la localitat indicada per Gallego (1993). Aquest recull de noves localitats i el fet que algunes indiquen una àrea de distribució encara més extensa, són prou arguments com per afirmar que no és una espècie tan rara, especialment a les zones calcàries de l'illa.

Trifolium micranthum Viv.

Bassa des Mal Lloc, son Toni Martí, Ciutadella de Menorca, 31TEE808282, 110 m, terres arenoses silícies al voltant de la bassa, 9-V-2005, *J.M. Blanco, P. Fraga i A. Pérez*. (P. Fraga, herb. pers.).

Segona citació per aquesta lleguminosa a Menorca, fins ara només es coneixia amb certesa la localitat clàssica indicada per Rodríguez (1904). Com en altres casos aquesta escassetat podria ser deguda més a una falta de recol·lecció que no a la baixa presència de l'espècie a l'illa. La distància que separa les dues localitats i la presència d'altres ambients semblants a l'illa fan pensar que podria haver-n'hi més poblacions.

Bibliografia

Aldasoro, J.J. i Sáez, L. 2005. *Ophrys* L. *In:* Aedo, C. i Herrero, A. (eds.). *Flora iberica*, Vol. 21: 165-195. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.

Alomar, G. 1994. *Petita guía de les orquídies de les Balears*. Govern Balear, Conselleria d'Agricultura i Pesca.

Alomar, G., Mus, M. i Rosselló, J.A. 1997. *Flora endèmica de les Balears*. Consell Insular de Mallorca. FODESMA. Palma de Mallorca.

Alomar, G., Rita, J. i Rosselló, J.A. 1988. Notas florísticas de las Islas Baleares (III). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 32: 141-144.

Bolòs, O. i Vigo, J. 2001. *Flora dels Països Catalans*. Vol. 4. Ed. Barcino. Barcelona.

Brummit, R.K. i Powell, C.E. 1992. *Authors of plant names*. Royal Botanic Gardens, Kew. 732 pp.

Cardona, M.A. 1984. Caryosystématique et differénciation évolutive de quelques *Rubia* méditerranéennes. *Webbia* 38: 513-529.

Cardona, M.A. i Sierra, E. 1981. Contribución al estudio del género *Rubia*. 1. Taxones mediterráneo-occidentales y macaronésicos. *Anales Jard. Bot. Madrid* 37: 557-575.

Cook, C.D.K. 1986. *Ranunculus* L. subgen. *Batrachium* (DC.) A. Gray. *In:* Castroviejo, S., Laínz, M., López González, G., Montserrat, P., Muñoz Garmendia, F., Paiva, J. i Villar, L. (eds.). *Flora iberica*. Vol. 1: 279-371. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.

Fraga, P. 1996. Notes florístiques de les Illes Balears (IX). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears* 39: 205-208.

Fraga, P. 1998. Notes florístiques de les Illes Balears (XI). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 41: 81-86.

Fraga, P. i Garcia, Ó. 2004. Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca (VI). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 47: 143-152.

Fraga, P. Mascaró, C. Garcia, O. Pallicer, X. Pons, M. i Truyol, M. 2000. Notes i contribucions al coneixement de la flora de Menorca. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears,* 43: 63-75.

Fraga, P., Mascaró, C., Carreras, D., Garcia, O., Pallicer, X., Pons, M., Seoane, M. i Truyol, M. 2004. *Catàleg de la flora vascular de Menorca*. Institut Menorquí d'Estudis. Maó.

Gallego, M.J. 1993. *Xolantha* Raf. *In:* Castroviejo, S., Aedo, C., Cirujano, S., Laínz, M., Morales, R., Muñoz Garmendia, F., Navarro, C., Nieto Feliner, G., Paiva, J. i Soriano, C. (eds.). *Flora iberica*. Vol. 3: 351-365. Real Jardín Botánico, CSIC. Madrid.

Gamisans, J. i Jeanmonod, D. 1993. *Catalogue des plantes vasculaires de la Corse* (seconde édition) In Jeanmonod, D. i Burdet, H.-M. (edit.). Compléments au Prodrome de la Flore Corse, Annexe n° 3. Genève.

Gil, Ll., Tébar, F.J. i Boi, M. 1996. Notes florístiques de les Illes Balears (VIII). *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 39: 117-128.

Llorens, Ll. 1979. Nueva contribución al conocimiento de la flora balear. *Mediterránea,* 3: 101-122.

Messeri, A. 1940. *Lagurus ovatus* L. var. *vestita* va.r nova. *Nuovo Giorn. Bot. Ital. N.S.*, 47:234.

Montserrat, P. 1953. Aportación a la Flora de Menorca. *Collect. Bot.*(Barcelona), 3: 399-418.

Paunero, E. 1953. Las Agrostideas españolas. *Anal. Inst. Bot. Cavanilles*, 11: 319-417

Pignatii, S. 1982. *Flora d'Italia*. Vol. 1-3. Edagricole. Bologna.

Pizarro, J. 1994. Contribución al estudio taxonómico de *Ranunculus* L. subgen. *Batrachium* (DC.) A. Gray (*Ranuculaceae*). *Lazaroa*, 15: 21-113.

Quézel, P. i Santa, M.S. 1962. *Nouvelle flore de l'Algèrie et des régions désertiques méridionales*. Centre National de la Recherche Scientifique. París.

Rodríguez, J.J. 1904. Flórula de Menorca. Imp. Fabregues. Maó.

Saez, L. i Fraga, P. 1999. Noves aportacions al coneixement de la flora balear. *Boll. Soc. Hist. Nat. Balears*, 42: 85-95.

Scholz, H. 1990. Neue un wenig bekannte mediterrane Gramineen-Taxa. *Willdenowia*, 19: 405-412.